

TARİXİMİZİN ƏBƏDİYAŞAR MƏQAMLAR

Azərbaycanda Dövlət Bayrağı Günüñün qeyd olunması xalqımızın çoxaslılık dövlətçilik tarixinin an alamatdır və unudulmaz hadisələrindəndir. Milli varlığımızı, gürümüzü Yer kurasının hər yanına bəyan edən, bütün qidalarda, mötəbər beynalxalq təşkilatların yanında, nüfuzlu tədbirlərdə azəmətlə, yüksərək dalğalandanın bayrağımız, dünən azərbaycanlılarını azərbaycanlılığı məfkurəsi ətrafinda birləşdirir

Tekzibedilməz həqiqatdır ki, hər bir xalqın özünəməxsusluğunu şartlaşdırılan alimlər onun doyurulatlıqlı analarını ilə deyil, ham də zəngin milli-mənəvi irsi, maddi və manavi madaniyyət nümunələri ilə müəyyənləşir. Bu mənədə, milli bayraqımıza, geribirim və himimizxisi ehtiram göstərməyimiz, bunu özümüzün məqədəs borusu kimi davarlırdırmışım tabidir.

Iftixar və qurur hissələr vürgulamalıq ki, bu gün bayramımız aza-malı, uclarда dağlıqlanaraq, abdiyəşar olduğunu bəyan edir. Bu elə ucalıqdır ki, dunyanın dörd yarından baxanda görünür, dost qalbin qururu döyündürür, düşməni milyon dəfa oldurur dirildir. Üçranglı, ay-uldulu bayramımız bütün atributları ilə müstəqilliyimizdir.

i, dövlətçiliyimizi, milli ideologiyamızın böyüklüğünü, ümumiyyətən deallara sadıqlıvımızı bütün dünyaya nümayis etdirir.

Har il noyabın 9-nun ölkəmizdə Dövlət Bayraqı günü kim
inen ol qeyd olunmasında xalqımızın cəsədişlik dövlətlilik tarixin
altımdarla və undulmaz hadisələrinindəndir. Belə ki, milli varlığ
tacımızın dünyaya yayan bayrağımızın bun güñ bütün qitälarda
əsər beynəlxalq təşkilatların onunda, nüfuzlu tədbirlərdə azan
şügurla dağlınlara, dünyaya azarbaycanlıları azarbaycanlıqlı
məsələləri təqdim etməsi, əsər atrafında birləşdirilir...

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağı 1918-ci il noyabrında Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti Hökumətinin iclasında qəbul edilmiş və 1920-ci ilin aprel ayınadək dövlət statusuna malik olmuşdur.

1991-ci il oktyabrın 18-də "Azərbaycan Respublikası dövlət müstəqilliyi haqqında" Konstitusiya Aktı Azərbaycan Respublikası Azərbaycan Xalq Cümhüyətinin varlığı kimi onun dövlət rəmzlərinin, o cümlə Dövlət bayrağının barpaşına nail oludur. 2004-cü il nun 8-də "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağı istifadəsi qaydaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə bu sahada qanunvericilik bazası müləsdir.

oyabr: Qürur mənbəyimiz

bayığınız - estiğün sizim, duyanıñ türküsü, qızır türküsüññññ. Azərbaycan müstaqilliyin birarpa etdiðindan sonra Dövlət Bayraqı müti sunerlenen simvolu kim ölkəmizin bütün vatandaşları üçün müqaddəs dövlətçlik rəmzlərindən birina çevrilir. Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin yadigarı olan bu bayraq bizim azadlıq mafkasına milli-manavi davarları ve ümumbaşın ideyalaşdırıcı niməti eñdirir..."

İlham Aliye

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasının paytaxtı Bakı şəhərində Dövlət Bayrağı meydanının yaradılması haqqında" 2007-ci il 17 noyabr tarixli Sərəncamı Dövlət Bayrağının təqdimat rəsmi tədbiqat zamanlarında xüsusi verini müvəyyən edir.

Fərqli vurğulamalıq ki, "Ginnes"in dünya rekordları taşkınları Azərbaycanın Dövlət Bayraqı diriyanın dünyada həndür bayraq diriyə olduğunu təsdiqləyir. Bayraqın çəkisi 350 kilogram, diriyən hündürlüyü 162 metrdir. Respublikamızın dövlət bayraqı – müstaqil Azərbaycan dövlətinin suverenliyinin ramziidir. Dövlət bayraqımız üzərində səkkizgüləli ilduz və apyara təsvir edilmiş mavi, qırmızı, yaşıl rəngli 3 zolaqlı ibarətdir. Bu rənglər xalqımıza və dövlətimizə aid olan üç mühüm cəhəti özündə birləşdirir: Türk soyumuzu, müsəllyimizi, məqaddəs İslam inancımızı ifad edir. Bu qədar ali keyfiyyatların vəhdətə ifadə olunması, onlara sadıqlıq xalqımızın dünya birliyində yerinin özünəməxsusluğunu, yetkin bir camiyyət olaraq yüksək təkamül səviyyəsinə çatdırıb.

Möhtərəm prezidentimizin söylədiyi kimi, bayraqımız qurur mənimiz, and verimizdir. Müqaddas bir varlıq təki bayrağa and içirik.

alqımızın qəhrəmanlıq tarixindən galan hamin anına keçmişdə olğugü kimini bù da har bir vətəndəsimiz türəmə ciddi mənəvi məsləhiyyət qoyur. Bu məsləhiyyət dövlətin, milli məşəqlərin dəməyindən dayanmağın ictimai-siyasi axlaqında söyklənir. İnsan - vətənə qoruncu, vətəndəsimin manavı yokinun hiss etdiyik, onun dövlətlik dealları da püxtələşdir. Ö, şaxsi hayatdağı ilə rəalliyəti bəla, öz dövlətin milli inkişafından ayrılmaz şəkildə kənd edir.

Bu gün Konstitusiya ile müstaqil Azərbaycan Respublikasının dövlət rəmzlərindən bir要说 üngürlü bayraqımızın yaranma tarixi XIX əsrin avvallanına təsadüf edir. Bu bayraq 1918-1920-ci illarda mövcud olmuş Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti dövründə yaradılmış milli dövlətlilik attributlarındandır. Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti Nizârlar Şurası 1918-ci il noyabrın 9-da hökumətin başçısı Fətai Xoyskinin maruzası asasında, Azərbaycanın üngürlü - mavisi, qırçı, yaşlı zolaqlı və üzərində ağ ranglı aypara ilə səkkizgülə ulduz nəsvisi olan milli bayraqının təsdiqlənməsi haqqında qarar vermişdi. Milli bayraqımız ilk dəfə həmin gün Bakıda Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti Nizârlar Şurasının verdiyi bina adı qaldırıldı.

Lakin Azərbaycan Xalq Cumhuriyyatı çox yaşamadı, dünya imperializminin mərkəli planları naticəsində 1920-ci ilə süqut etdi. Xalqımız bayraqından məhrüm edilsə də, ona olan sevgini daim ürüyənde yaşadı. Uzun illar vərilişən hakim kasımlı hürriyətə istiqlal yanğısı müstaqilliyin rəmzi olan üzrəngli bayraqa mahab-

bat səngimədi. İnsanlar
milli bayraqımızın nə
vaxtsa yenidən başımız
üzərində dalğalanacağı-
na həməşə böyük ümid
başlayırdılar.

Xalqın arzulan gec de olsa 70 ilden sonra həyatda Əşlədiqini tapdı. Şübhə yoxdur ki, müstəqil Azərbaycan siyasi və iqtisadi cəhdən mühüm kamlanıdakı uğurları milli bayraqımız yüksəklərə ulacaq, yüksəldiyi məkanları sayı daha da artacaq. Bu baxımdan, keçmişimizi bu günlərimiz, bu günümüzü galaciyimizə bağlayan bir tarixdir. Azərbaycanın sahib olduğu güc, qazandığı uğurlar bayraqımıza olan darin mahabbət və sədاقədən qeynaq-

Azərbaycan bayraqı öz rəmzi mənələrində maksus olduğunu dövlətin dili, dinini, milliyetini, mədəniyyətini, tarixini, milli - mənəvi dayarlarını, milli konsepsiyasını və s. amilları ehtiva edir. Xalqımız tarix boyu çox ağır dövrlərdən keçməsinə baxmayaraq, bu gün öz yüksəlkəşinən an uca zirvəsindədir. Bayramımızın hamisə yüksəkşəhərin görünüşü dövlətimizin gündündən, artan nüfuzundan xəbar verir...

12 noyabr: Qanun kitabıımız

Tarix boyu böyük mərhələlərdən keçib müstaqilin qovuşan xalqımızıindi qarşıda dahanəvib vəzifələr gözləyirdi. Dövlət təsisatlarının yaradılmasını, hüquqi və demokratik dövlət quruculuğunu sahəsində bütün zəruri addımları atmağı. Tabii ki, bunu xalqın iradisini ifadə edən konstitusiyasız gerçekleşdirmək mümkün deyildi. Məhz bu amili nəzərə alıan ümummilli lider Heydar Əliyevin mülliətliliyi ilə noyabrın 12-də ümumxalq səsvermisi ilə müstaqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası qəbul olundu.

Ötən asrin 90-cı illərində Dövlət Müstəqilliyi haqqında Konstitusiya Aktını qabul edən Azərbaycan suveren bir ölkə kimi Dünya Birliyinin üzvü olsa da qarşida hüquqi və demokratik dövlət quruluşunu

imi mühamî bir vazifa dayanırdı. Müstaqilîyyî şartlarından 1 miliardlarda bir döviz tâsisatlarının yaradılmasını ve bu 600 usulsuların aradan kaldırılması idi. Demokratik Cümhuriyet qurulmasıyla xâti tutan olkemizin ilk növbədə mükammal qanunlar topaçılmıştı. Kohna sovet qanunları artıq müasir dayarlarlardı. Demokratik işlahatlar yeni konstitusiyonun tezliklərinin alınmasına tələb edirdi.

Belalılık, 1994-cü ilin axırında 1995-ci ilin avallarında Mütakarrîmî Respublikasının ilk Konstitusiyasını yaradılmışlığı masala gündeme geldi. President Heydar Əliyevin sadə üsulü komisiya təşkil edildi. Mütakassislardan ibarət işçilərinin ikinin matrini hazırlamaq başlıdı. Konstitusiyaya komisyonun sadri President Heydar Əliyevin rəhbərliyi ilə keçən ilk iclasında ümumbaşarı dayaları, xalqın tarixi keçmişinin varlığı və son əsrlərdən qaynaqlanmış təsdiqlərini təsdiq etmək üçün ciddi nəzərə alınması bir vəzifə olaraq qarşıya qoymaçı dövlətlərin olümzükü saflarının iştirakı ilə keçən hərbi iclasında təşkil edildi. President Heydar Əliyev yaranacaq yeni konstitusiyaya əsaslanan əməkdaşlığın təsdiq etməsi üçün əməkdaşların neçə olacağını bəyan etdi. Hər bir fasilə və mənzilin təsdiq etməsi üçün 10-15 dəqiqənin müvafiq olmasına qədər gərgin şəraf edən ulu öndərin müvafiqluğu bu layihə 1995-ci il oktyabrının 15-də ümumxalq müzakirənin matbuatda yayıldı. Camiiyyatın demək olar ki, bütün təşkilatlar, əməkdaşlar, əməkdaşlıq təşkilatları, əməkdaşlıq zənginlər kimi calibildi. Təskilatlar nazara alınmaqla layihənin əsası 1995-ci ilin noyabrın 12-də referendum yolu ilə qəbul edildi.

18-də Əsas Qanundakı alaya və dayışıklılıkla münasibatı ömürumxalq səsverməsi prezident İlham Əliyevin demokratik və liberallaşdırma xidmət edan, insan hüquqlarının qorunulmasına imkanlar açan siyasetinin xalq tərəfindən birmənalı dəstəkləndiyini bir dəha təsdiqlədi.

17 novabr: İstiglal yolumuz

27 il avval - 1988-ci ilin 17 noyabrında yüz minlərlə insan sovet imperiyasına etiraz aləmət olaraq meydana toplandı. Milli tariximizin şanlı sahifəsi yazılan həmin günlərdə bir millet kimi ardısını ortaya qoyma, azadlığın haqqı çatın xalq olduğunu bütün dünyaya bəyan etdi...

sında, bu tarixi güne galan yol 1920-ci ildən başlayırdı. Azar Xalq Cumhuriyyətinin süqtündən sonra formalanın və ilların dan psixoloji-mənası mubarizəni 37-ci illər xoxu bir qadaqda, repressiya dalğasının azacıq yumşalması ilə ziyalıAGENTLƏRİN GENİŞ SIRASIN MEYDAN GALMASI AZADLIQ IDEYALARININ
şəhərlərdən birin buraxıldıq, müstəqilliyə doğru can atmaq
əsasında birin dəhər ortaya ovdur.

laca, 60-ıçilar mustaqbililik, birlik hisslerinin novbatı marhabalarını yadda qıldı. Bu dövrdü milli şürün formalaşması ve istenilenin yanında ziyalitlarının mücadilası yakın tarihimizde şahidlerinin hala da yaddaşındadır. Şanetin müxtəlif sahalarında - poeziya, nəşr, kino, rassamlıq, müsasi və s. milli şürə təsaslarının yaşayışının varlığını geniş yayılması nəticə etibarla 1880-ci ildə adəbi birliklər kimi fəaliyyət göstərən, əslinde isə xalqınlığını düşündürən bəyinlərin təşkilatlaşdırma cəhdindən gətirib çıxımdan, 17 noyabr - 70 il asaradə yaşıyan və repressiyaların işğalında sıxılırlar və xalqın gecinün həqiqitləri, böyük enerji və təcəssüm tərəfindən bir-üza çıxmazı demək idi. Həmin dövrdə içtimai-siyasi təşkilatların müvəkkiliyi da azadlıq mübarizəsinə şəhərləndən asanlıqla sakınılmışdır.

elik, artçı curlyumus imperiyani asl mahiyyeti aydinlasir, uzatilan olunan komunist beynalmilaliliginin puclugu uzaq qaldirilir. Xalqlar bir-birinu dusman etmektek öz dayaqlarini saxlamak imperiya dahsiyat cinayatlara al atirdi. 1988-ci ilin ilk gunlarda Ermanistann Azarbeycana qarsi agitasyonlar vəzifesi baslanmsidi. Moskvanin, xususan da SSRI-nin rabbahri M.

xail Qorbaçovun buna biganə münasabatını görən ermənilər planlı şəkildə, Ermanistan hökumətinin tapşırığı və göstərişlə oradakı tarixi torpaqlarımızda yaşayan 200 mindən çox azərbaycanlı öz atababa yurdlarından kütləvi suradə qovurdular.

Ermanılar azerbaiyancıları təkçə öz ev-şəhərlərindən didərgin salırmı, ham da vahşicəsim qatlım edir, dırı-dırı yandırır. Mixail Qorbaçov u onun atrafı tərəfindən ermanlınlara tarixa görünməmiş bər vəzandalınlıq heç bir qanunu ölçü götürürmədi. Ermanılar bunulla da kifayatlanmayıb 1988-ci ilin fevralın avallarında Azərbaycanın Dağılıq Qarabağ bolqasındakı işğalçılar tərəfindələr. Onlar tarixi torpağından dağlıq Qarabağı Azərbaycandan qoparırlar Ermənistana birləşdirməsi haqqında masala qaldırırlar. Belə bir vaxtda Azərbaycan xalqı ayaq qalxdı, öz etirazını sakit şəkildə rəhbərliyi bildirdi. İlk zamanlarda Azərbaycan vətəndaşları Moskva, yerli hakimiyət başçılığına inanırdılar. Onların şüurları, gəzirdikləri portret və bayraqları da bunu sübut edirdi.

Ancaq xalq sonradan gördü və başa düşdü ki, nə Moskva, nə de Azərbaycanın o vaxtı rəhbərliyi hər hansı qatlı tədbir görəmk fikrində deyil. Belə olduqda, respublikinən har yerindən minlərlə insan Bakıya axıldı və 1988-ci il noyabrın 17-də Bakının asas meydənında Azadlıq meydənində sovet dövlətinin xalqımızı qarşı apardığı antiazərbaycan siyasiyyətə etiraz aləməti olaraq Azərbaycan ictimaiyyətinin sonu bilinməyən mitingi başlandı. O vaxt bütün xalq bir yurumq kimi birləşmişdi. Dekabrin avquşlarında sovet qoşunları tərəfindən ümumxalq mitinqi dağıldısa da, Azərbaycanda bu hadisələr Milli Azadlıq Horakatı kimi qiymətləndirilir və Vətanınızın istiqlaliyyət qazanmasına əsas amil sayılır. Belə ki, mahməd hamın gün — noyabrın 17-də millatımızın birliliyinin, həmrəylilikin, gücünün tantanmasını yaşadı və bu tantana onun layiq olduğunu qalabəni — ölkənin galacak müstəqilliyini təmizlədi.